

Jan Charytański

"Handbuch zum Glaubensbuch", 3-4, Kurt Finger, Wien-Freiburg-Basel 1971-1972 : [recenzja]

Collectanea Theologica 46/4, 234-235

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

H. Hendrickxa. Podkreśla szczególne znaczenie dla 16—19-letniej młodzieży konkretnego świadectwa życia ludzi dorosłych.

Książka może oddać znaczne usługi zwłaszcza katechetom zatrudnionym w zorganizowanej katechezie młodzieżowej. Przynosi także wiele wskazań dla duszpasterzy pracujących w pozaszkolnych grupach młodzieżowych. Książka nie tylko informuje o różnych inicjatywach metodycznych, zmierzających do odnowy wychowania religijnego, ale podaje także szkice wzorcowych katechez i zarazem zawiera krytyczną ocenę podejmowanych wysiłków. Podkreśla ich walory i przestrzega przed błędami.

k.s. Władysław Kubik SJ, Warszawa—Kraków

Kurt FINGER, *Handbuch zum Glaubensbuch 3. Eine methodische Handreichung*, 1972, s. 631; *Handbuch zum Glaubensbuch 4. Eine methodische Handreichung*, 1971, s. 430, Wien-Freiburg-Basel, Verlag Herder.

W r. 1971 wydano drukiem w Austrii nowy program nauki religii. Równoległe z ukazaniem się tego dokumentu zaczęły wychodzić podręczniki uwzględniające jego założenia. Na klasę trzecią i czwartą podręcznik dla dziecka opracował K. Finger, współpracownik Instytutu Katechetycznego w Wiedniu. Ten sam autor przygotował także podręczniki metodyczne dla nauczycieli religii, również na tym samym poziomie klasy trzeciej i czwartej.

Program austriacki z 1971 r. w zasadzie idzie jeszcze po linii ruchu kerygmatycznego, jakkolwiek wyraźnie uwzględniła znaczenie doświadczenia religijnego oraz kształtowanie postaw chrześcijańskich na życie codzienne dziecka. Zarówno podręczniki dla dziecka, jak i podręczniki metodyczne dla nauczyciela kładą już o wiele mocniejszy akcent na zagadnienia antropologiczne. Dlatego w wielu miejscach zmieniają nieco kolejność czy nawet dobór tematów, co jest całkowicie dopuszczalne ze względu na „ramowość” nowego programu, jak i układ podręcznika dla dziecka. Służą w ten sposób wszystkim katechetom, niezależnie od dokonywanego przez nich wyboru.

Układ obu podręczników metodycznych jest taki sam. Po wprowadzeniu w strukturę i założenia podręcznika dla dziecka następują schematy katechez. Należy zaznaczyć, że autor nie podaje katechez gotowych, ale raczej koncentruje się na celach katechezy, idąc w tym wypadku za wskazaniami teorii *curriculum*, podsuwa pewne wyjaśnienia teologiczne, wskazania metodyczne, oraz ogólny schemat jednostki tematycznej. Specyfiką podręcznika, a zarazem przejaw ukierunkowania bardziej antropologicznego stanowi bogaty dobór tekstów literatury dziecięcej do wykorzystania w poszczególnych katechezach czy grupach tematycznych. Oba tomy zawierają również ciekawe, a zarazem specyficzne dla kierunku austriackiego wprowadzenia do stosowania ilustracji zarówno w podręczniku dla dziecka, jak i w samej katechezie i to z podkreśleniem wielopłaszczyznowej funkcji ilustracji i rysunku dziecięcego. Teksty literackie oraz uwagi odnośnie do wyrazu plastycznego mogą być szczególnie interesujące dla polskiego czytelnika, ponieważ zainteresowanie tymi zagadnieniami ciągle wzrasta, a nie mamy jeszcze opracowanej własnej teorii. Wyrazem uwzględniania częściowo nauczania programowanego, a częściowo nauczania twórczego są liczne i różnorodne formy ćwiczeń włączone w tok katechezy albo dołączone do grup tematycznych jako materiał do wyboru. Nie można również pominąć doboru pieśni, zwłaszcza melodii dostosowanych do możliwości dziecka trzeciej i czwartej klasy, odpowiadających naszej klasie drugiej i trzeciej.

Obok teorii wyrażającej się we wszystkich wspomnianych elementach warto zwrócić uwagę na treść obu podręczników. Podręcznik na klasę trzecią koncentruje się na zagadnieniu Kościoła, a zarazem jako cel zakłada pomoc dziecku w jego dojrzewaniu społecznym. Do tego celu dobrano materiał biblijny, liturgiczny czy wychowania moralnego, zrywając z klasycznym po-

działem na przedmioty katechetyczne, jak historia biblijna czy mały katechizm. Szczególnie interesującym jest dobór elementów z codziennego życia dla przybliżenia dzieciom doświadczenia takich rzeczywistości życia chrześcijańskiego, jak Eucharystia, wspólnota kościelna, dążenie eschatologiczne itp. Klasa czwarta, zgodnie z programem austriackim, koncentruje się na wychowaniu sumienia, cnoty pokuty czyli nawrócenia, oraz na przygotowaniu do pierwszej spowiedzi. Ten nieco szokujący układ, jak również sam dobór materiału do powyższego celu, może prowadzić do refleksji bez względu na to, czy zgodzimy się z autorami programu, podręcznika dla dziecka i dla nauczyciela, czy też nie. Teoretyczne założenia i praktycznie w procesie katechetycznym przeprowadzane wychowanie do nawrócenia pomogą polskiemu katechecie we właściwym wartościowaniu wielu uproszczonych form przygotowania do sakramentu pokuty, jak również wychowania moralnego nastawionego wyłącznie na spowiedź. Oczywiście, nie są to u nas formy dominujące, ale jeszcze występują w praktyce.

Omawiane podręczniki podsuwają model katechezy jeszcze bliski formom klasycznym końca XIX i pierwszej połowy XX w., ale zarazem zrywający już z podziałem na przedmioty i wysuwający na pierwszy plan cele wychowawcze i to nie tylko niejako „wewnątrzkościelne”, jak przygotowanie do sakramentów, lecz również cele bardziej humanistyczne, jak pomoc dziecku w rozwiązywaniu problemów jego dziecięcego życia. Dlatego w dobie dyskusji nad strukturą naszego polskiego programu dobrze zapoznać się z trudnościami i próbami rozwiązań u naszych braci w Austrii.

ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

Fritz WEIDEMANN, *Religionsunterricht als Sprachgeschehen*, Zürich-Einsiedeln-Köln 1973, Benziger Verlag, s. 165.

Poszukiwanie źródeł niepowodzenia kolejnych „odnow” katechetycznych w krajach języka niemieckiego zwróciło uwagę na zagadnienie „języka”. Problem ten zresztą dotyczy nie tylko katechezy, ale całego życia Kościoła. W dwudziestym trzecim tomie serii *Religionspädagogik — Theorie und Praxis* problem powyższy stał się przedmiotem osobnej analizy. Podjął ją F. Weidemann.

W pierwszej części omawianej pozycji autor przedstawia „kryzys języka” w życiu Kościoła. Podkreśla wieloletnie niedostrzeżenie tego zagadnienia. Najpierw zwrócili nań uwagę przedstawiciele katechezy ewangelickiej, ze strony zaś katolickiej pierwszym był H. Halbfass. Zdaniem autora język stosowany w życiu Kościoła jest językiem getta, obcym dla współczesnego człowieka. Język teologiczny stanowi istotny element w życiu Kościoła, powstaje jednak pytanie, czy jest stosowny w homilii i katechezie. Często dostrzega się u odbiorców brak doświadczenia, umożliwiającego przyjęcia przekazywanych treści. Pewnym ubogaceniem było wprowadzenie języka biblijnego, ale i on budzi liczne zastrzeżenia. Językowi używanemu w Kościele brak bliższego związku z aktualną rzeczywistością życia i jej ludzkimi problemami. Jako przykład mogą służyć abstrakcyjne sformułowania modlitwy wiernych. Odpowiedzialni za kształt języka „kościelnego” nie zawsze są w pełni świadomi przemian społeczno-kulturowych, od których żywy język jest zawsze uzależniony. Ten aspekt występuje najwyraźniej w odniesieniu do języka Pisma świętego, związanego z inną kulturą i innymi układami społecznymi niż dziś. Również w dziedzinie wychowania moralnego przeważają sformułowania dedukcyjne i ogólnikowe, wyobcowane z życia. Autor analizowanej pozycji na podstawie własnych poszukiwań, jak również obfitej literatury, podaje zestaw takich właśnie sformułowań w szeregu podręczników, pomocy naukowych, czy publikacji. Domaga się szukania nowych form, bardziej odpowiadających mentalności człowieka współczesnego. Jednocześnie jednak krytykuje fałszywą „moderniza-